

BASTAARD VAN ORANJE

(In oorlog en liefde is alles geoorloofd)

DIALOOG

door

ALWIN GRIJSEELS

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.

Tel: 072 - 5 11 24 07

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **BASTAARD VAN ORANJE** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **ALWIN GRIJSEELS** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

Copyright: © 2019 Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (YouTube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363

1800 AJ Alkmaar

Telefoon 072 - 5112135

Website: www.ibva.nl

Email: info@ibva.nl

ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **2** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart (tevens bewijs van aankoop), met uw gegevens, naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en):

1. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten,
Te Boelaerlei 107 - 2140 Bght ANTWERPEN Telefoon (03)3.66.44.00.
Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

PERSONEN:

JUSTINUS - De zoon van Eva.

In zijn alter ego leeft hij als historisch figuur, genaamd: Justinus van Oranje, luitenant-admiraal van de Hollandse zeevloot in de 16e eeuw. Volledig verteerd door dit karakter weerhoudt een persoonlijkheidsstoornis hem ervan om terug te keren naar de werkelijkheid, hier in de 21e eeuw. Als bastaard geboren leeft Justinus voor de oorlog, mede gevoed door een gebrek aan liefde. Zijn moeder brengt hem deze liefde dagelijks. Justinus laat echter niet het achterste van zijn tong zien, en bespeeld de situatie. Grenzeloos door de oorlog maakt hij hierbij misbruik van zijn moeder.

EVA - De moeder van Justinus.

Zij heeft haar zoon zien veranderen in Justinus. De liefde voor haar enig kind gaat ver, waardoor ze nu meegaat in de verhalen die haar zoon vertelt. Ze speelt daarbij de rol van Eva Elinx, dochter van de burgemeester van Emmerik. Door de 'onverklaarbare' geboorte van haar zoon gelooft ze heilig in een wonder. Het wonder dat haar zoon weer een normaal leven zal gaan leiden. Ze aanbidt haar Heer. Soms is dat God, maar soms is het ook Justinus. Grenzeloos door de liefde heeft ze ogenschijnlijk alles over voor haar zoon.

DECOR:

Op een verhoging staat een grote stoel (voor de Heer), voorzien van een deken over de armleuning.

Verder het liefst zoveel mogelijk leeg laten om de illusie levend te houden.

Soms zijn we in het hoofd van Justinus, soms in het hoofd van Eva en soms zijn we in één van de vertrekken van het woonhuis.

NOOT VAN DE AUTEUR:

Het publiek is naast toeschouwer ook 'het geweten' van beide personages.

Ze worden meegenomen in manier van handelen en daarbij aangesproken op hun eigen geweten (en keuzes).

(Justinus is gekleed in een 16e eeuwse legeruniform. Hij heeft een kroon op en hangt ongeïnteresseerd in een grote, rode stoel)

JUSTINUS: *(begint kalm)*

Kunnen jullie me horen? Ook achterin? Nou, wat zei ik dan. De kop eraf. Dat zei ik. Ja, kijk maar niet zo onschuldig. Jullie horen er allemaal bij. Wij, stuk voor stuk, zijn medeplichtig aan onze daden. Ik mag dan wel jullie meerdere zijn. De luitenant-admiraal in functie. Maar jullie hebben zelf de handtekening gezet om de infanterie van Holland te dienen. Jullie zijn beroepssoldaten. Betaalde leden van de zeemacht. Dus, gedraag jullie er dan ook naar. Want ik meen het, met iedere letter. Met elk woord. De kop moet eraf. He! Verstaan jullie me niet meer? Balthazar... Breng me zijn hoofd!

(het blijft even stil, waarna Justinus opspringt en met getrokken zwaard naar voren stormt)

Kom hier! Stelletje lapzwanen! Dan doe ik het toch zelf. Als de scherprechter zijn immers bebloede handen niet wil vuil maken aan één van de wreedste figuren uit onze geschiedenis, dan is hij zijn titel van beul niet waard. Schaam jullie! Allemaal hier aanwezig. Publiekelijk komen kijken naar de vernedering van één man, maar zelf geen vin durven te verroeren. Zie ze daar nou zitten. Bevend mijn blikken proberen te ontwijken. Jullie zijn bang... Ja, ik zie angstige ogen. Is dat het misschien. Is dat de reden, waarom jullie je tong hebben verloren? Zijn jullie bang voor hem (wijst naar boven). Bang dat de Heer ons zal straffen. In een vlammenzee zal doen ontbranden, het bier zal vergiftigen en ons allemaal de dood injaagt voor onze zonden. Omdat wij zijn opgekomen voor onze bondgenoten. Omdat wij nu het vonnis zullen voltrekken. Is dat het? De Heer, die deze beroepscrimineel in onze wateren heeft toegelaten. De Almachtige Heer, die hun Spaanse Armada heeft opgediend en klaargestoomd voor dood en verderf. De God. Ja, ook onze God! Die hem 139 schepen gaf om Engeland te veroveren. Ja, die God... Zijn jullie daar bang voor?

Bedenk je dan ook eens, dat het dezelfde Heer is, die hem en zijn bemanning heeft laten creperen. Die hem geen wind in de zeilen blies en de gehele vloot al in Calais liet stikken, in slecht gepekeld voedsel. Knagend op een rottend zwijn. Bedorven papaja's en schimmelige kidneybonen. Gulzig aten ze het allemaal. Blind van de honger. De schepen vergingen met man en muis door de

dysenterie en scheurbuik. Maar hij voer door. Admiraal Juan Martínez de Recalde.

En met veertien overgebleven schepen bereikte hij de mistige Noordzee.

(Eva komt binnenlopen. Justinus ziet het niet en vertelt verder)

Wat een pech. Wat een tegenvaller voor hem. Pure domme pech. De mist trok tegen de ochtend op. En wie lag er op dat moment, met een dertigtal vlieboten, voor Duinkerken?

EVA: Dat was U, Justinus! U! Justinus van Nassau.

JUSTINUS: Moeder! Ik schrik me wild.

EVA: Een slecht geweten, jongen?

JUSTINUS: Nee, natuurlijk niet. Ik ben nergens bang voor. Maar ik zit midden in mijn overtuigingsrede. Voor dit zootje hier.

EVA: Welk zootje bedoelt u, mijn Heer. *(Justinus wijst het publiek in)*

JUSTINUS: Zij daar. Mijn overgebleven bemanningsleden.

Ik ben bezig met een historische toespraak, en toch lijkt ik geen vat op hun te krijgen. Ze zijn getraumatiseerd. Kijk hoe stompzinnig ze voor zich uit staren. Zwaar in de war door de vreselijke strijd die we op zee hebben geleverd.

EVA: Dat is ook niet niks. Gun ze de tijd, mijn kind. Ze zijn niet allemaal zo gehard als u. Ze hebben niet allemaal die achtergrond en overtuigingskracht van een Oranje.

JUSTINUS: Ik begrijp het moeder. Maar... in plaats van trots te zijn, zijn ze bang.

EVA: Zijn ze bang voor het water?

JUSTINUS: Nee, ze zijn bang voor vergelding. Spanje laat dit niet op zich zitten. Admiraal Juan Martínez de Recalde is een gevierde legende, een zeeheld in het Heilige Catalonië. Ridder in de Orde van Santiago. Hij is gezonden door de Heer.

EVA: Gezonden door de Heer? Dan zou ik ook bang zijn. De wegen van de Heer zijn ondoorgrondelijk. Daar kun je niet zomaar tegenin gaan. Hij is een kind van God.

JUSTINUS: Ach moeder. Dat is het verhaal dat Spanje ons heeft doen geloven. Geloven, na alles wat hij heeft misdaan. De Heer heeft toegekeken en ons allemaal uitgelachen. Zittend op zijn dikke reet vanuit een luie stoel.

EVA: Justinus! Je kunt niet kwaad zijn op de Heer. Dat kan echt niet. Hij hoort alles.

JUSTINUS: Vertel me dan. Hoe moet ik ze overtuigen.

EVA: Laat ze bidden.

JUSTINUS: Bidden?! Nog meer bidden? Ze doen niet anders. Meer bidden wordt hun dood. Ze vergeten te eten. Ze moeten

aansterken, voordat we weer de Noordzee moeten verdedigen. De Staten-Generaal hebben de nieuwe orders reeds verzonden en deze zullen morgenvroeg arriveren.

EVA: De Heer heeft ongekende krachten. De Heer brengt liefde.

JUSTINUS: De Heer zaait dood en verderf! *(Eva slaat Justinus met de vlakke hand in zijn gezicht)*

EVA: Zeg dat niet! Spreek nooit ofte nimmer slecht over de Heer.

JUSTINUS: Sorry moeder. Ik... Ik weet het gewoon niet. Ik twijfel. Ik twijfel over wie ik ben. Wat ik hier doe en waarom ik telkens zo boos ben. Boos op de wereld. Het is voortdurend oorlog.

EVA: Ik weet het mijn kind. Elke dag leef je in oorlog. En in liefde.

JUSTINUS: Oorlog en liefde? Hoe is dat te combineren. *(ademt zwaar)* Hoe weet ik... Wacht even. Ik word duizelig.

EVA: Ga anders even zitten.

JUSTINUS: Nee, nee. *(hoestend)* Laat me maar even. Het trekt zo weer weg. Hoe kan ik... Hoe... Waar... Waar ben ik? *(Justinus kijkt naar zichzelf, de kleding)*

JUSTINUS: Wie, wie ben ik? *(ziet zijn moeder)* Mam? *(Justinus gaat angstig door de kamer)*

EVA: Rustig maar jongen. Je bent er weer.

JUSTINUS: Mam? Wat doe jij hier. En waar, waar ben ik?

EVA: Je bent weer eventjes terug. Meestal maar voor heel even. En steeds minder.

JUSTINUS: Ik begrijp het niet.

EVA: Je leeft in een droomwereld. In je hoofd.

JUSTINUS: Ik kan het niet tegenhouden. Het overkomt me.

EVA: Het maakt nu ook niet meer uit lieverd. Je droomwereld is tegenwoordig je echte wereld. En ik droom met je mee.

JUSTINUS: Ik wil niet dromen mam. Ik... Ik wil leven.

EVA: Dat gaat niet meer.

JUSTINUS: *(onrustig)* Natuurlijk wel. Laat me gaan. Laat me hier uit.

EVA: Ik kan je niet laten gaan, lieverd.

JUSTINUS: Mam! Help me dan.

EVA: Ik help je. Vertrouw me maar.

JUSTINUS: Je moet me helpen. Je bent mijn moeder! Ik... Ik zak alweer weg. Ik wil niet... Waarom heb ik deze kleren aan? We leven toch in de 21e eeuw?

EVA: Ja. En nee...

JUSTINUS: Het moet. Ik moet... Ik... Ik... *(valt op zijn knieën)*

EVA: Kalmeer maar mijn jongen. Je moet helemaal niets.

JUSTINUS: Ik moet... *(glijdt weer terug in zijn alter ego)* mijn manschappen toespreken. En wel meteen!

EVA: Mijn Justinus. Mijn Heer. Laat mij het maar doen.

JUSTINUS: Jij? Met alle respect moeder. Maar jij weet niets van de oorlog.

EVA: Ik weet alles van de oorlog. De oorlog in je hoofd. (*Justinus bevriest in zijn laatste houding. Eva komt naar voren en kijkt het publiek in*) Welkom in mijn hoofd.

Hoewel het lijkt alsof ik jullie kan zien, zitten jullie wel degelijk in mijn gedachten. De ene gedachte beweegt wat harder dan de ander. De andere gedachte hoest of lacht weer iets meer dan de één. Maar jullie zitten allemaal samen, in mijn hoofd. Jullie zijn mijn geweten en ik richt me even direct tot u, want... ook ik heb hulp nodig. Ik moet de waarheid blijven zien, anders ben ik straks ook de weg kwijt. Laat ik nog eens kort vertellen over mijn zoon. Om alles weer op een rijtje te krijgen. Justinus kwam in ons leven op een warme september avond. Mijn zoon vond het boek van Adri P. van Vliet, getiteld: "Bastaard van Oranje". Een boek over het leven van Justinus van Nassau, luitenant-admiraal van de Hollandse zeevloot in de 16e eeuw, en het enige buitenechtelijke kind van Willem van Oranje met Eva Elinx, dochter van de burgemeester van Emmerik. Mijn zoon werd meteen geraakt door de verhalen. Hij leerde ze uit zijn hoofd en vertelde mij iedere dag een nieuwe vertelling. Hij beeldde ze uit. Theatraal inhaleerde hij de zachtste momenten met de harde geschiedschrijving. Ik zag er geen kwaad in. Toen nog niet. Hij ging naar zijn werk, had leuke vrienden en ging geregeld op stap. Maar op een gegeven moment ging hij zich steeds meer terugtrekken op zijn kamer. Met telkens weer die verhalen. Wekelijks, toen dagelijks. Totdat we, niet veel later, in de spreekkamer zaten van dokter Van Hoven.

JUSTINUS: "Uw zoon heeft een dissociatieve identiteitsstoornis."

EVA: "Sorry, dokter?"

JUSTINUS: "Een gespleten persoonlijkheid."

EVA: "Ik begrijp het niet."

JUSTINUS: "We noemen het D.I.S. Het is een psychische aandoening waarbij uw zoon afwisselend twee van elkaar te onderscheiden persoonlijkheidstoestanden aanneemt."

EVA: "Ik kan het niet volgen. In mensentaal dokter. Alstublieft."

JUSTINUS: "Uw zoon is ziek, ernstig ziek."

EVA: "Ziek? Hij speelt een spelletje. Een toneelspel. Daar is toch niets mis mee?"

JUSTINUS: "Hoe vaak per week speelt hij het karakter Justinus?"

EVA: "Per week? Nee, dat doet hij dagelijks. Laatst zelfs aan de eettafel. Haha, dat was zo grappig om te zien. Hij had zijn 16e

eeuws pak aan en vertelde over zijn voortdurende strijd met Ambrogio Spinola. Over het Beleg van Breda.

JUSTINUS: “Het Beleg van Breda?”

EVA: “De belegering van de stad Breda in 1625. Ja, ik smeerde net zijn boterham aan tafel. En bij dat stuk van beleg moest ik hardop lachen. Maar hij bleef serieus in zijn rol. Hij ging stoïcijns door en sprak alleen nog over...”

JUSTINUS: “Precies.”

EVA: “Precies. Hoe bedoelt u?”

JUSTINUS: “Hij denkt dat hij Justinus is.”

EVA: “Ach. Kom op dokter. Hij vindt het leuk om te doen. Het is toneelspelen. Dat is alles. Zeker nu hij geen werk meer heeft en hij zijn vrienden overdag niet ziet. Het is om de tijd te doden.”

JUSTINUS: “En daarmee doodt hij zijn geest. Hij zal steeds vaker vervallen in de rol van Justinus. Totdat er nauwelijks meer iets van uw eigen zoon over is. Hij is ziek.”

EVA: “Als u zegt dat hij ziek is, dan kunt u hem ook beter maken. Toch? Daar bent u toch voor? Maak hem dan beter.”

JUSTINUS: “Zo gemakkelijk gaat dat niet mevrouw. Het spijt me ontzettend, maar D.I.S. is niet te behandelen met een zalfje of een pil. Hij moet opgenomen worden en onder permanente psychologische begeleiding staan. Alleen dan...” (*Justinus gaat weer in zijn vorige houding staan*)

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 info@toneeluitgeverijvink.nl

 072 5112407

“Samenspelen” is ons motto